

България и травмите на прехода

11 ноември 2009 | „Интернешънъл хералд трибюн“



Тишината по улиците на българската столица през тази седмица говори много за противоречивото отношение в тази страна към демокрацията.

Въпреки че във вторник беше 20-та годишнина от свалянето на българския комунистически лидер Тодор Живков и началото на демократичните промени, денят мина без чествания, докато Германия се отърсваше от празненствата по повод 20 години от падането на Берлинската стена.

За да обяснят амнезията на българите за

комунистическото им бъдеще, както и апатията им относно демократичното им настояще, българските анализатори прибегват до библейска метафора – като израилтяните, българите трябва да скитат из пустинята 40 години, за да бъдат пречистени от греховете на комунизма.

„Минаха 20 години и ние още сме в средата на пустинята“, отбелязва Едвин Сугарев, 56-годишен поет и бивш антикомунистически опозиционен лидер. „И ще трябва да чакаме още 20 години“.

България е единствената страна от бившия Варшавски договор, която няма институт за националната памет за историческите детайли на комунистическото минало, по време на което, както твърдят историците, хиляди хора са били хвърлени в затвора.

„Формално погледнато, всичко в България изглежда наред – свободният пазар, човешките права, свободата на словото, многопартийната политическа система, членството в ЕС и НАТО“, коментира Сугарев, „Но това е само фасада. Зад нея няма нищо“.

„Хората получиха свободата си, но не знаят какво да правят с нея“, допълва той, „защото е по-удобно, когато някой им казва какво да правят, къде да ходят и кое е правилно или грешно“.

България си бе спечелила репутацията на най-послушния от съюзниците на СССР. През 1973 г. Живков заявява, че България и СССР ще „действат като едно тяло, дишащо с общи бели дробове и подхранвано от обща кръвоносна система“.

Въпреки политическите си и военни постижения, България все още е най-бедната страна в ЕС, като месечните заплати възлизат средно на около 300 евро. Страната страда и от огромен проблем с имиджа си пред Европа и годините на критики от страна на ЕК заради провала в борбата с корупцията и организираната престъпност.

Страната стана първата със спрени средства от европейското финансиране в историята на ЕС през октомври 2008 г., като причините бяха корупцията и лошото управление. Според „Трансперънси интернешънъл“, организация, бореща се срещу корупцията, България си дели дъното на класацията за най-корумпирана страна в ЕС, заедно с Румъния.

Като цяло България изглежда най-неудовлетворена от демокрацията и най-изпълнени с носталгия към комунизма от бившите членки на Варшавския договор, според скорошно проучване.

Запитани за демокрацията, 76% от българите заявяват, че не са удовлетворени.

Влиянието на Русия върху България се смята за положително от 45% от българите. Едва 11% от тях смятат, че обикновените хора са облагодетелствани от промените през 1989 г.

„Създадохме демократични институции, но нямаме демократична политическа културна, за да бъдат те ефективни“, заявява социологът Петър-Емил Митев. „Отне ни 20 години да се отърсим от идеята, че хората са безпомощни и държавата трябва да прави всичко“, отбелязва Евгений Дайнов, професор по политически науки в Нов български университет. Надеждата за българската демокрация е в поколението, родено след 1989 г., смята той.